

Головне управління статистики у Тернопільській області, 2017. – 428 с.

7. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля Тернопільської області товарами та послугами у 2017 році/ За ред. Н. С. Дідуник; Відповідальні за випуск Н. В. Куніц, Г. Ф. Романик. – Тернопіль, Головне управління статистики у Тернопільській області, 2017. – 122 с.

Міщук Н., студентка Г-21 групи
Науковий керівник – к. г. н., доцент М. В. Потокій

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ЦЕНТРУ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Уперше про формування на території України центрів суспільної географії заговорив професор Львівського національного університету імені Івана Франка **Олег Іванович Шаблій**. У ряді своїх праць він виокремив п'ять головних центрів суспільно-географічної думки: Київський, Львівський, Одеський, Чернівецький і Харківський. Представники кожного з них "зробили вагомий внесок у теорію, методологію і методику суспільної географії, у вивчення регіонів". У кожному з цих центрів існують свої традиції, тут працюють і працювали визначні вчені-географи і картографи.

Серед нових центрів і таких, що формуються, О. І. Шаблій називає Сімферопольський, **Тернопільський**, Луцький, Вінницький, Рівненський, Мелітопольський та Херсонський. Він зазначає, що Тернопільський центр суспільної географії представлений двома кафедрами в Тернопільському національному педагогічному університеті (економічної і соціальної географії – зараз кафедра географії та методик її навчання, завідувач – доктор географічних наук, професор Мирослав Якович Сивий – та географії України і туризму, завідувач – кандидат географічних наук, доцент Ярослав Омелянович Мариняк) та однією кафедрою в Тернопільському національному економічному університеті – кафедрою управління персоналом і регіональної економіки (колишня назва – кафедра управління трудовими ресурсами і розміщення продуктивних сил; завідувач – кандидат економічних наук, професор Євген Петрович Качан). Насправді таких кафедр в ТНПУ три, оскільки двоє представників економічної і соціальної географії працюють на кафедрі геоелекології та методик навчання екологічних дисциплін (завідувач – доктор географічних наук, професор Царик Любомир Петрович).

На основі літературних джерел та джерел на сайтах Інтернет ми у своєму дослідженні прийшли до наступних висновків:

1. У формуванні Тернопільського центру суспільної географії беруть участь головним чином три кафедри ТНПУ і одна кафедра ТНЕУ, а також окремі представники Тернопільського інституту сучасних інформаційних технологій, Тернопільського коледжу імені

В. Чорновола і окремих шкіл міста.

2. Тернопільський центр суспільної географії є таким, що формується, про що свідчить незначна диверсифікованість тематики наукових досліджень, зокрема незначна кількість праць і захистів із соціальної географії та політичної географії. Найкраще опрацьовані два напрями і складові сучасної суспільної географії – економічна географія та геодемографія (географія населення).

3. У формуванні Тернопільського центру суспільної географії брали і беруть участь представники різних наукових шкіл та наукових напрямів. Головними серед них є:

а) школа академіка Максима Мартиновича Паламарчука, учнями якого були професори Ольга Володимирівна Заставецька та Іван Миколайович Пушкар; у свою чергу ці професори започаткували нові напрями суспільно-географічних досліджень, які підготували відповідно 11 і 8 кандидатів наук, переважна більшість з яких працюють на трьох кафедрах нашого вузу;

б) школа професора Львівського університету Олега Івановича Шаблія (він є представником наукової школи професора Львівського університету О.Т. Ващенко), учнями якого є цілий ряд доцентів і доктор географічних наук Л. Б. Заставецька;

в) школа професора Чернівецького університету Ярослава Івановича Жупанського, учнем якого є доцент Михайло Васильович Потокій; раніше на кафедрі економічної і соціальної географії працював представник цієї школи Рибак Ігор Петрович; представник цієї школи професор Володимир Петрович Круль підготував кандидата наук, викладача Галицького коледжу імені В. Чорновола С. Добровольську;

г) школа професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка Ольги Олександрівни Любіцевої, учнем якої є доцент кафедри географії України та туризму Інна Володимирівна Поплавська;

д) школа професора, кандидата економічних наук Євгена Петровича Качана, учнями якого є ряд доцентів Тернопільського національного економічного університету (Г. Баб'як, І. Ілляш і З. Пушкар).

4. На сьогоднішній день в Тернопільському центрі суспільної географії працює один доктор наук, професор – Леся Богданівна Заставецька, і 26 кандидатів наук: Любов Альтгайм, Галина Баб'як, Ірина Барна, Лілія Вавринів, Катерина Дударчук, Богдан Заблоцький, Сергій Задворний, Ірина Ілляш, Анатолій Кошіль, Андрій Кузишин, Тарас Заставецький, Ярослав Мариняк, Інна Поплавська, Михайло Потокій, Богдан Пушкар, Олег Пушкар, Іван Рудакевич, Надія Стецько, Наталія Флінта (всі в ТНПУ), Анатолій Кошіль, Зоряна Пушкар, Дмитро Ткач, Ярослав Штокало (всі в ТНЕУ), Світлана Добровольська

(Галицький коледж), Оксана Рунців (ТІСІТ) та Лілія Вавринів (директор ЗОШ №28).

5. Посадження на кафедрах ТНПУ та ТНЕУ представників різних наукових шкіл та різних наукових напрямів сприяло формуванню потужної наукової бази, на основі якої формуються нові та удосконалюються старі (чи традиційні) напрями суспільно-географічних досліджень на регіональному та локальному (місцевому) рівнях.

6. Напрями наукових досліджень територіально охоплюють як всю Україну, так і Подільсько-Карпатський регіон, області Західної України.

7. Серед основних напрямів досліджень переважають економіко-географічні дослідження, головним чином сільськогосподарського виробництва і АПК, дослідження процесів розселення населення, окремі питання життєдіяльності населення, дослідження міжгалузевих комплексів тощо.

8. Представники Тернопільського центру суспільної географії вносили і вносять значний вклад у формування інших центрів суспільної географії, підготовки кадрів вищої кваліфікації, наприклад, для вузів Мукачєвого, Луцька, а також для власних потреб.

9. Для поширення суспільно-географічних знань і думки в Тернополі видаються три періодичні видання: всеукраїнський часопис "Історія української географії" (шеф-редактор професор О. І. Шаблій, редактор - професор Л. Б. Заставецька), "Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Географія" (редактор - професор Л. П. Царик), "Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства" (редактор - Л. П. Царик). У ТНЕУ для поширення суспільно-географічних знань видаються тематичні збірники, присвячені окремим питанням суспільної географії.

10. Представники Тернопільського центру суспільної географії були ініціаторами цілого ряду міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій, окремі з яких стали традиційними. Так, вперше в Україні були започатковані конференції, присвячені пам'яті засновника української суспільної географії Степана Рудницького.

11. Тернопільський центр суспільної географії має широкі перспективи для подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Шаблій Олег Суспільна географія : у двох кн.. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження : [Вибрані праці] / Олег Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 814 с.
2. Шевчук С. М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень) [Текст]: монографія / С. М. Шевчук: ПНПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. – 481 с.